

1.8 Bruk av kniv, øks og sag

Hva slags kniv bør elevene ha?

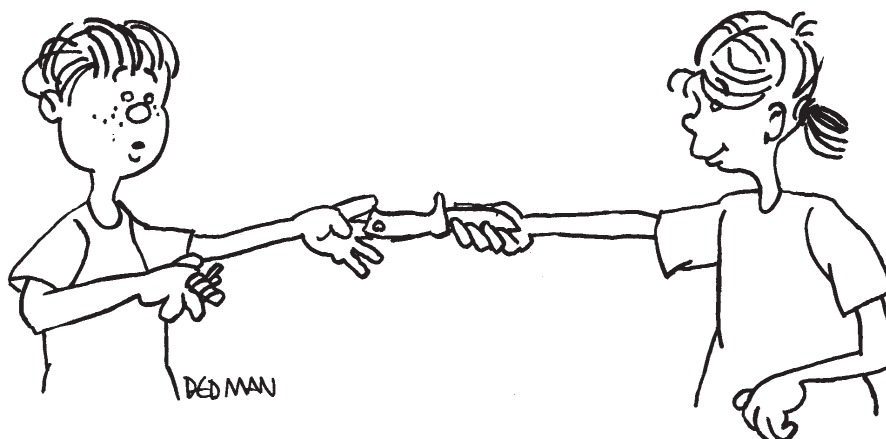
Det er viktig at kniven er skarp. Hvis kniven er sløv, må elevene bruke mye kraft for å spikke. Når vi bruker mye kraft, blir bevegelsene mindre kontrollerte, og vi kan være uheldige og skjære oss. Sløve kniver lager stygge kutt som gror sent. For elever som ikke er trent med kniv, bør kniven ha *fingerstopper*. Fingerstopperen mellom skaftet og bladet forhindrer at hånden glipper på skaftet og glir ned på bladet. Vårt forslag er blå, rustfri «Morakniv» eller tilsvarende.

Hvordan lære elevene å bruke kniv?

Elevene bør helst ha hver sin kniv med slire. I tillegg bør de ha belte eller tau til å henge kniven rundt livet, slik at de alltid vet hvor de har slira. Ikke alle elevene er like vant til å bruke kniv, og uansett trinn kan det være greit å ha noen enkle *knivregler* å forholde seg til.

Sett dere gjerne i en ring slik at alle elevene ser godt, når lærer går igjennom og viser knivreglene:

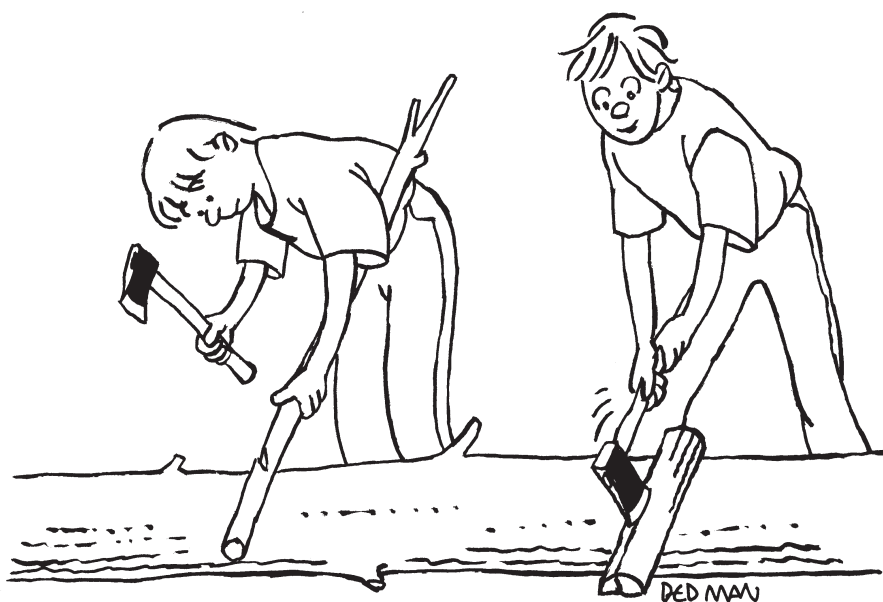
- Når kniven ikke brukes, skal den være i slira.
- Når vi spikker, skal vi sitte eller stå støtt. Vi skal aldri gå og spikke!
- Vi må aldri spikke mot oss selv eller mot andre (i fall vi glipper tak i kniven eller får litt for stor fart på den).
- Skal noen låne kniven av oss, må vi gi den riktig: Vi holder i bladet på den siden som ikke er skarp slik at den andre kan ta imot i skaftet. Det er den som tar imot, som er ansvarlig for å få kniven på riktig måte.

Øks

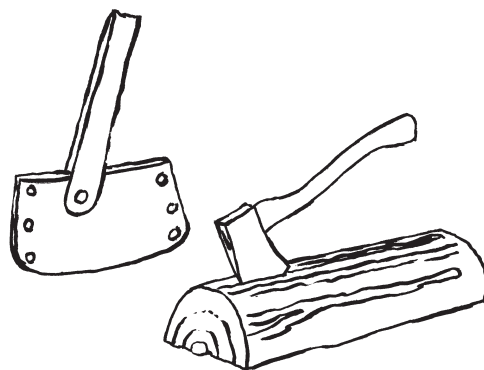
Øksa er et viktig redskap å ha med på tur. Den finnes i mange utgaver.

Vanlig turøks eller *sportsøks* er den mest anvendelige på tur. Den passer godt til variert arbeid som småved-kløyving, fliskløyving, felling av småtrær, som hammer osv. Når vedkubben skal kløyves, er det å feste øksa i kubben ofte det vanskeligste. Sett da eggen mot enden av kubben og slå øksa fast ved å bruke en annen kubbe som hammer mot øksehodet. Når øksa sitter fast, kan både øksa og kubben løftes opp samtidig for så og slås mot hoggestabben.

Regler for bruk av øks

- Den sikreste måten å oppbevare øksa på når den ikke er i bruk, er å sette den i en stubbe eller en vedkubbe. Bruk eggbeskytter under transport. Vær nøye med å fjerne eggbeskytteren etter endt tur slik at øksa får tørke og ikke ruster.

- I hånden bæres øksa i hodet med eggen vekk fra beinet.
- Når du skal gi ei øks uten beskyttelse til en annen, skal du holde øksa vertikalt med øksehodet ned og eggen ut til siden.
- Bruk helst en hoggestabbe av tre. Jord og stein kan ødelegge eggen.
- Stå med beina godt fra hverandre når du hogger. Vær nøye med at øksa ikke har hoggretning mot kroppen, eller at andre ikke står for nær deg. Pass på at du ikke har klær eller annet, som henger og slenger

Sag

Det mest vanlige å bruke på tur er *buesag* og *sammenleggbar tursag*. *Buesaga* er den desidert beste saga til all slags turbruk. Den er litt vanskelig å pakke i sekken, men kan fint henge utenpå. Når buesaga ikke er i bruk, beskyttes bladet med tykk plast, papp eller avisopapir som surres fast med litt tau eller tape. Pass på å fjerne beskyttelsen etter endt tur slik at saga får tørke og ikke rustet. Den *sammenleggbare tursaga* er hendig og lettere å pakke i sekken fordi bladet kan brettes bakover inn i skaftet. Imidlertid har den meget kort blad. Dette begrenser hvor tykke stokker den kan sage over.

Saga kan lett sette seg fast i veden når vi sager, spesielt i ferskt trevirke. Det kan hjelpe å ikke trykke alt for hardt nedover når du sager, eller ved å lage et v-spor før du begynner på den egentlige saginga. Ta også i bruk tyngdekraften. Ved å sage fra toppen og nedover vil veden bende i din favør etter hvert som du sager. Busker og mindre trær skal sages av så nær bakken som mulig.